

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie Financiën

Amsterdam, 5 november 2009

Betreft: Verruiming deelnemingsvrijstelling (Overige Fiscale Maatregelen 2010)

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie Financiën,

Inleiding

In de brief van 30 juli 2009 heeft de Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP) een reactie gegeven op het Consultatiedocument over aanpassingen in de vennootschapsbelasting aan de Staatssecretaris van Financiën. Daarin gaf de NVP onder andere aan te pleiten voor de afschaffing van het 5% criterium bij de verruiming van de deelnemingsvrijstelling indien de belastingplichtige aannemelijk maakt dat niet sprake is van een belegging. De NVP vindt het jammer, maar begrijpt de afwegingen van de Staatssecretaris in de recente beraadslagingen, om het 5% criterium niet los te laten.

De NVP maakt zich echter zorgen over de toepassing van de deelnemingsvrijstelling door Nederlandse participatiemaatschappijen bij belangen in bedrijven van 5% of meer. In dat verband vragen wij uw aandacht voor het volgende.

In de Nota naar aanleiding van het verslag (pag. 37) is als volgt geantwoord op vragen van het CDA:

"De leden van de fractie van het CDA vragen om een reactie op de stelling dat de enige toets bij een participatiemaatschappij is of een belang door een participatiemaatschappij als belegging wordt gehouden, hetgeen het geval is indien de participatiemaatschappij het belang aanhoudt louter als waardepapier, maar niet als de participatiemaatschappij ten aanzien van een aantal belangen vermogensbeheeroverstijgende arbeid verricht en deze niet als belegging houdt. Deze leden vragen of de deelnemingsvrijstelling in laatstgenoemde situaties van toepassing is.

Voor de toepassing van de deelnemingsvrijstelling is doorslaggevend of het belang wordt gehouden met het oog op het verkrijgen van een rendement dat bij normaal vermogensbeheer kan worden verwacht. Daartoe zal moeten worden getoetst of de werkzaamheden van belastingplichtige het normale vermogensbeheer te boven gaan. In deze situatie kan sprake zijn van een ondernemingsactiviteit bij de deelnemende vennootschap indien kapitaal enerzijds en expertise anderzijds worden samengebracht als gevolg waarvan een toegevoegde waarde wordt gecreëerd op het niveau van de vennootschap waarin wordt deelgenomen ("target"). Vanzelfsprekend gaat het in dit verband om een participatie in een target die een actieve onderneming drijft. Meer concreet betekent dit dat op het niveau van de participatiemaatschappij sprake moet zijn van een organisatie die de kennis heeft om targets te selecteren en in staat is deze targets substantieel beter te laten renderen door het ondernemingsbeleid van de target mede te bepalen. Daartoe moet men voldoende invloed kunnen uitoefenen op zowel het dagelijks bestuur van de target als op de lange termijn strategie."

Kenmerken participatiemaatschappijen

Nederlandse participatiemaatschappijen onderscheiden zich van beleggingsfondsen (en daarmee ook van "normaal vermogensbeheer") op velerlei punten. Onderscheidende kenmerken van participatiemaatschappijen zijn typisch:

- a. hoge beheerskosten (dikwijls 1 - 2% van het geëncumuleerde fondsvermogen op jaarbasis; bij beleggingsfondsen is dat dikwijls minder dan 1% van het geïnvesteerde vermogen);
- b. grote participaties in niet ter beurse genoteerde aandelenbelangen. Bij participatiemaatschappijen die zich richten op venture capital (investeringen in start-ups op gebied van bijv. healthcare of ICT) zijn de belangen doorgaans tussen de 5% en 50%, terwijl bij buy-out fondsen dikwijls sprake is van meerderheidsbelangen. Bij beleggingsfondsen gaat het dikwijls om kleinere belangen, en vaak ook beursgenoteerde aandelen;
- c. Een beperkte hoeveelheid investeringen, en daarmee een hoger risico (hetgeen resulteert naar het streven naar een rendement van gemiddeld tussen de 15% en 25%, aanzienlijk hoger dan het streefrendement bij normaalvermogensbeheer). Participatiemaatschappijen werken met relatief kleine beheersorganisaties, met managers die zich hebben gespecialiseerd in een bepaalde sector van de markt, met een bijbehorende bedrijfstechnische achtergrond (bijv. life sciences, renewable energy, ICT). De managers van een participatiemaatschappij hebben een beperkte hoeveelheid participaties onder hun hoede (vaak niet meer dan vijf per persoon), en staan in nauw contact met de directie van het bedrijf waarin wordt geïnvesteerd. Bij een beleggingsfonds is dikwijls sprake van een grote hoeveelheid (kleine) belangen, vaak beursgenoteerd, waarbij het fondsmanagement niet of nauwelijks contact heeft met de desbetreffende bedrijven.
- d. Bemoeienis met en invloed op het ondernemingsbeleid van de bedrijven waarin wordt geïnvesteerd, door middel van (a) het bedingen van een zetel in de raad van commissarissen, (b) het bedingen van speciale aandeelhoudersrechten (zoals vetorechten bij strategische zaken) en (c) zeer frequent informeel overleg en betrokkenheid, die zich op vele manieren kan manifesteren, bijvoorbeeld bij het aanstellen van nieuw management, het vinden van nieuwe investeringen, het ter beschikking stellen van kennis en netwerken van de fondsmanagers. Bij beleggingsfondsen is hiervan geen sprake;
- e. De gemiddelde duur van een participatie in een bedrijf ligt bij participatiemaatschappijen tussen de 3 en 7 jaar, een stuk langer dan bij beleggingsfondsen.

De NVP kan dus in zijn algemeenheid bevestigen dat de Nederlandse participatiemaatschappijen voldoen aan de omschrijving zoals gegeven in de Nota naar aanleiding van het verslag, namelijk dat " ... sprake moet zijn van een organisatie die de kennis heeft om targets te selecteren en in staat is deze targets substantieel beter te laten renderen door het ondernemingsbeleid van de target mede te bepalen. Daartoe moet men voldoende invloed kunnen uitoefenen op zowel het dagelijks bestuur van de target als op de lange termijn strategie."

Eis tot deelname in dagelijks bestuur van de onderneming

De NVP heeft echter ook kennisgenomen van de Memorie van Toelichting waarin staat (pag. 68): "Een andere situatie die zich kan voordoen betreft een belastingplichtige die belangen houdt in één of meerdere lichamen die niet middellijk of onmiddellijk beleggen, zonder dat sprake is van een houdsterfunctie binnen een groep. Een dergelijke belastingplichtige heeft dan meer het karakter van een participatiemaatschappij. In die situatie zal moeten worden getoetst of de belastingplichtige als zodanig een onderneming drijft. Daartoe moet worden getoetst of de werkzaamheden van de belastingplichtige het normale vermogensbeheer te boven gaan. Een belangrijk criterium in dit verband is of de belastingplichtige bijvoorbeeld door zitting in het dagelijks bestuur van de vennootschap waarin het belang wordt gehouden, een beleidsvormende, financiële en bestuurlijke invloed kan uitoefenen." [onderstreping NVP]

Ter voorkoming van misverstanden en in aanvulling op bovengenoemde kenmerken van participatiemaatschappijen benadrukken wij dat een participatiemaatschappij slechts bij hoge uitzondering, en dan vaak alleen op tijdelijke basis, deel neemt in het dagelijks bestuur van de vennootschap waarin het belang wordt gehouden. Een participatiemaatschappij ondersteunt en beïnvloedt dat bestuur wel op allerlei andere manieren, zoals hierboven aangegeven. Daarmee onderscheidt een participatiemaatschappij zich van een beleggingsfonds, en gaan de werkzaamheden van een participatiemaatschappijen die van normaal vermogensbeheer te boven. **Het is dus niet reëel om voor toepassing van de deelnemingsvrijstelling (de oogmerktoets) de eis te stellen dat een participatiemaatschappij deel moet nemen in het dagelijks bestuur.** Participatiemaatschappijen doen dat niet; het zou betekenen dat een eis wordt gesteld die niet past binnen de bedrijfsvoering en -filosofie van participatiemaatschappijen. Zou die eis wel gesteld worden, dan zouden participatiemaatschappijen achtergesteld worden op andere belastingplichtigen die een onderneming drijven, omdat participatiemaatschappijen dan per definitie moeten terugvallen

op de onderworpenheidstoets of de bezittingentoets. Het voordeel van een flexibele deelnemingsvrijstelling zou dan niet aan participatiemaatschappijen toekomen.

In het verleden heeft de staatssecretaris overigens al bevestigd dat participatiemaatschappijen in zijn algemeenheid geacht worden een onderneming te drijven. In dat verband kan gewezen worden op de volgende passage uit de wetsgeschiedenis met betrekking tot de buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting (aanmerkelijk belang) (Kamerstukken I 1996/97, 24 761, nr. 62b):

"Buitenlandse samenwerkingsverbanden die zich, verdergaand dan puur beleggend, bezighouden met de verstrekking van risicodragend vermogen en die bijvoorbeeld voorts een zekere betrokkenheid hebben bij de bedrijfsvoering van Nederlandse vennootschappen (gedacht kan worden aan venture capital companies) vallen niet onder de werking van artikel 49, eerste lid, onderdeel b, van de Wet IB."

Ook kan gewezen worden op het regime van de vrijgestelde beleggingsinstelling (de VBI) waarin een duidelijk onderscheid is gemaakt tussen beleggingsfondsen en participatiemaatschappijen. In de wetsgeschiedenis van de VBI is daartoe opgemerkt (Kamerstukken II 2006-2007, 30533, nr. 7):

"Volledigheidshalve merk ik op dat ... niet wordt beoogd "ondernemingsachtige" fondsen, zoals participatiemaatschappijen, onder het regime van de vrijgestelde beleggingsinstelling te brengen. Mede door het open end karakter blijft een scheiding tussen ondernemingsactiviteiten en beleggingsactiviteiten gewaarborgd."

Tenslotte

Om in de toekomst misverstanden te vermijden, en een flexibele deelnemingsvrijstelling toe te kunnen passen in de Nederlandse participatiemaatschappijen, verzoekt de NVP u vriendelijk om de Staatssecretaris van Financiën een bevestiging te vragen dat aan de oogmerktoets voldaan zal zijn indien een participatiemaatschappij voldoet aan de hierboven genoemde typische kenmerken a. t/m e.

Uiteraard is de NVP te allen tijde bereid u een nadere toelichting te verschaffen.

Met vriendelijke groet,

Tjarda Molenaar
Directeur